

INTOSAI eetikakoodeks

Välja andnud Auditistandardite Komitee INTOSAI XVI Kongressil 1998. aastal Montevideos

Sisukord

1.	PEATÜKK	5
	Sissejuhatus	
2.	PEATÜKK	6
	Moraalinormide järgimine	
3.	PEATÜKK	6
	Sõltumatus ja erapooletus	
	Poliitiline neutraalsus	
	Huvide konfliktid	
4.	PEATÜKK	8
	Ametisaladus	
5.	PEATÜKK	8
	Pädevus	
	Töölane enesetäiendamine	
6.	TERMINOLOOGIA	8

Eessõna

Mulle teeb suurt rõõmu võimalus anda Kõrgeimate Kontrolliasutuste Rahvusvahelise Organisatsiooni¹ liikmetele üle avaliku sektori audiitoritele mõeldud eetikakoodeks, mille kinnitas INTOSAI juhatus organisatsiooni 16. kongressil Montevideos 1998. aasta novembris.

Koodeks on oluline samm edasi INTOSAI eetikanormide ühtlustamise protsessis. Selle koostamisel on lähtutud vaid peamistest eetilistest nõuetest, kuna rahvuslikud kultuuri ja keele eripärad ning eri õigus- ja sotsiaalsüsteemid toovad endaga kaasa vajaduse postulaate konkreetse riigi eripäraga kohandada. Seega tuleks koodeksit mõista eelkõige iga riigi kõrgeima kontrolliasutuse poolt koostatava eetika-koodeksi baasina.

Sooviksin Auditistandardite Komitee nimel avaldada sügavat tänu ja tunnustust kõigile INTOSAI liikmetele koostöö eest eetikakoodeksi väljatöötamisel. Samuti tänan kõiki oma kolleege Komiteest, kes olid vajalikul hetkel nõu ja jõuga abiks.

Inga-Britt Ahlenius

Auditistandardite Komitee esinaine

¹ INTOSAI – International Organisation of Supreme Audit Institutions

Preambul

Eetikakoodeksi projekt sündis INTOSAI Auditistandardite Komitee liikmete ühise töö tulemusena. Töörühma koosseisu kuulusid järgmiste riikide kõrgeimad kontrolliasutused:

Austria

Austraalia

Argentiina

Brasiilia

Costa Rica

Jaapan

Filipiinid

Portugal

Saudi Araabia

Rootsi (esinaine)

Inglismaa

Ameerika Ühendriigid

Komitee tööplaani kiitis heaks INTOSAI juhatus kohtumisel 1996. aasta juunis Viinis. Käesoleva eetikakoodeksi koostamine oli üheks tööplaanis sätestatud ülesandeks. Ülesande täitmist alustati kõigi INTOSAI liikmete eetikakoodeksite läbitöötamisega, mille eesmärgiks oli erisuste ja kokkulangevuste tuvastamine. Selle töö tulemusena koostati koodeksi esimene variant, mida arutati Komitee koosolekul 1997. aasta jaanuaris Rootsis.

Pärast Komitee koosolekut töötati välja koodeksi uus variant ning lähetati see kommenteerimiseks kõigile INTOSAI liikmetele. Pärast kommentaaride laekumist koostati lõplik versioon.

Juhatusle teatati saavutatud tulemustest 1997. aasta novembris Montevideos toimunud kohtumisel.

Sooviksin omalt poolt tänada kõiki INTOSAI Auditistandardite Komitee liikmeid nende panuse ja koostöö eest projekti lõpuleviimisel.

Inga-Britt Ahlenius

Rootsi riigikontrolör

INTOSAI Auditistandardite Komitee esinaine

1. peatükk

Sissejuhatus

Eetikakoodeksi kontseptsioon, selle koostamise tagamaad ja eesmärk

1. INTOSAI on pidanud äärmiselt oluliseks rahvusvahelise eetikakoodeksi koostamist avaliku sektorite audiitoritele.
2. Eetikakoodeks kujutab endast üldist põhimõtete ja väärtuste kogu, millest audiitorid oma iga-päevategevuses juhinduma peaksid. Avaliku sektori audiitori sõltumatuse, volituste ja vastutusega kaasnevad kõrged eetilised nõuded kõrgeimatele kontrollasutustele ning nende poolt palgatud töötajatele. Avaliku sektori audiitorite eetikakoodeks peaks arvestama nii kõigile riigiametnikele esitatavaid kui ka spetsiifilisi audiitoritele mõeldud eetikanõudeid, kaasa arvatud viimati nimetatute professionaalsed kohustused.
3. Lima deklaratsioonil² põhinevat INTOSAI eetikakoodeksit tuleks käsitada eelkõige täiend-dokumendina, mis toetab INTOSAI Auditistandardite Komitee poolt 1992. aasta juunis välja antud INTOSAI auditistandardeid.
4. INTOSAI eetikakoodeks on mõeldud järgimiseks audiitoritele, kõrgeima kontrolliasutuse juhile ja kõigile neile, kes kõrgeimate kontrolliasutuste tellimisel auditeerimisega seotud tööd teevad. Sellele vaatamata ei tule koodeksit tõlgendada kõrgeima kontrolliasutuse struktuuri mõjutava dokumendina.

Tulenevalt kultuurilistest ja keelelistest eripäradest ning õigus- ja sotsiaalsüsteemidest peavad kõik kõrgeimad kontrolliasutused välja töötama oma töökeskkonnaga kõige paremini sobiva eetika-koodeksi. Viimases tuleks selgitada dokumendi koostamisel aluseks võetud eetikanorme. INTOSAI eetikakoodeks on mõeldud kasutamiseks riiklike koodeksite lähtealusena. Kõrgeimad kontrolliasutused on kohustatud jälgima, et kõik nende alluvuses töötavad audiitorid oleksid riikliku eetikakoodeksiga kursis ning tegutseksid selle põhimõtete järgi.

5. Audiitorite tegevus peaks alati olema laitmatu. Vajakajäämised professionaalses tegevuses või vääritud käitumine eraelus seavad kahtluse alla audiitori aususe, auditi kvaliteedi ning võivad tekitada kahtlusi kõrgeima kontrolliasutuse enese usaldusväärsuses ja pädevuses. Avaliku sektori audiitorite eetikakoodeksi vastuvõtmine ja rakendamine aitab tekitada kindlustunnet nii audiitorite kui ka nende tegevuse suhtes.
6. On äärmiselt oluline, et kõrgeimat kontrolliasutust usaldataks. Audiitor saab sellise suhtumise tekkimisele kaasa aidata, lähtudes järgmistest võtmesõnadest: ausus, sõltumatus, objektiivsus, konfidentsiaalsus ja pädevus.

Usaldus, usaldatavus ja usutavus

7. Seadusandlikul ja/või täidesaatval võimul, avalikkusel ja auditeeritavatel asutustel on õigus eeldada, et kõrgeima kontrolliasutuse tegevuse meetodid on respektieritavad ning usaldusväärsed.

² Kinnitatud INTOSAI IX kongressil Limas. Materjali on võimalik saada INTOSAI sekretariaadist Austrias.

8. Audiitorid peavad oma käitumises väärtustama omavahelist koostööd ja häid suhteid. Need on selle elukutse põhilisemaid tunnusjooni. Üldsuse usaldus ja respekt audiitorite tegevuse suhtes tuleneb kõigi audiitorite saavutustest nii minevikus kui ka olevikus. Seega on nii audiitorite eneste kui ka laiema avalikkuse huvisid silmas pidades äärmiselt oluline, et audiitorid väärtustaksid omavahelises suhtluses ausust ja tasakaalukust.
9. Seadusandlik ja/või täidesaatev võim, avalikkus ja auditeeritavad peavad olema täiesti kindlad, et kõrgeim kontrolliasutus on oma tegevuses aus ja erapooletu. Seega on äärmiselt oluline, et audiitoritegevust reguleeriks eetikakoodeks või muu samaväärse sisuga dokument.
10. Meie ühiskond tervikuna vajab usaldusväarsust. Seega on äärmiselt oluline, et kõik kõrgeima kontrolliasutuse raportid oleksid kolmanda osapoole silmis läbinisti korrektsed.
11. Igasugune kõrgeima kontrolliasutuste poolt tehtav töö peab vastu pidama seadusandlike ja/või täidesaatvate organite poolt teostatavale kontrollile, samuti vastama avalikkuse arvamusele kõlbelisuse kohta ning eetikakoodeksi nõuetele.

2. peatükk

Moraalinormide järgimine

12. Moraalinormide järgimine on eetikakoodeksi keskseks väärtuseks. Audiitorid on kohustatud oma tööd tehes ning auditeeritavate ametkondade töötajatega suheldes nendest alati kinni pidama, mh olema ausad ja otsekohesed. Üldise usalduse tagamiseks ei tohiks audiitorite käitumine ja tegevus etteheiteid põhjustada.
13. Moraalne käitumine tähendab, et audiitorid järgivad auditeerimis- ja eetikastandardite puhul nii nende vormi kui ka vaimu. Samuti tähendab see, et audiitorid peavad silmas sõltumatuse ja objektiivsuse põhimõtet, täidavad laitmatult professionaalse käitumise nõudeid, teevad otsuseid avalikkuse huvidest lähtudes ning on täiesti ausad nii oma igapäevast tööd tehes kui ka kõrgeima kontrolliasutuse ressursse kasutades.

3. peatükk

Sõltumatus ja erapooletus

14. Audiitorite sõltumatus auditeeritavast üksusest ning teistest välistest huvigruppidest on möödapääsmatu. See tähendab, et audiitorite tegevus peab olema suunatud sõltumatuse suurendamisele, igal juhul aga mitte vähendamisele.
15. Audiitorid peavad püüdlema mitte üksnes sõltumatusele auditeeritavast üksusest ning teistest välistest huvigruppidest, vaid olema lisaks kontrollitavaid küsimusi käsitledes objektiivsed.
16. On äärmiselt oluline, et audiitorid oleksid nii tegelikult sõltumatud ja erapooletud kui ka paistaksid sellisena.
17. Audiitorite sõltumatust ei tohiks mitte üheski auditiga seotud küsimuses mõjutada ei isiklikud ega ka välised huvid. Sõltumatust võib mõjutada näiteks väline surve või mõju; audiitorite eelarvamused auditeeritavate üksikisikute, asutuste, projektide või programmide suhtes; varasem töötamine auditeeritavas asutuses või siis isiklikud või rahalised suhted, mis võivad põhjustada

lojaalsuse või huvide konflikti. Audiitorid on kohustatud vältima sekkumist nendesse küsimustesse, mis on seotud nende auditiväliste huvidega.

18. Audiitorid peavad olema erapooletud kõigis oma töö aspektides, eriti raportite koostamisel. Aruanded peavad põhinema üksnes tõendusmaterjalil, mida on kogutud auditeerimisstandardist lähtudes.
19. Audiitorid peavad oma töös kasutama auditeeritava üksuse ja teiste osapoolte poolt edastatavat informatsiooni ning selle kasutamisel oma aruannet koostades erapooletud olema. Tuleb hankida teavet ka auditeeritava üksuse ja teiste osapoolte arvamuste kohta. Need ei tohi siiski mõjutada audiitori enese tehtavaid järeldusi.

Poliitiline neutraalsus

20. On äärmiselt oluline, et kõrgeim kontrolliasutus säilitaks nii tegeliku kui ka näilise poliitilise neutraliteedi. Niisiis on väga tähtis, et audiitorid säilitaksid oma sõltumatuse poliitilistest mõjutusest ning oleksid suutelised oma auditeerimiskohustuste erapooletuks täitmiseks. See on äärmiselt oluline, kuna kõrgeimad kontrolliasutused teevad tihedat koostööd seadusandlike ja täidesaatvate organitega ning muude asutustega, kellele on antud seadusest tulenevad volitused kõrgeima kontrolliasutuste poolt koostatud raportite käsitlemiseks.
21. On äärmiselt oluline, et juhul, kui audiitorid poliitilises tegevuses osalevad või osalemise võimalust kaaluvad, peaksid nad silmas, kuidas selline tegevus mõjutab – või näib mõjutavat – nende suutlikkust oma ametialaseid kohustusi erapooletult täita. Juhul, kui audiitoreil lubatakse poliitikas osaleda, peavad nad olema teadlikud asjaolust, et see võib endaga kaasa tuua ametialaseid konflikte.

Huvide konfliktid

22. Juhul, kui audiitoritel lubatakse lisaks auditeerimisele nõustada või mingeid muid teenuseid pakkuda, tuleks jälgida, et taoliste teenuste osutamine ei tooks endaga kaasa huvide konflikti. Eriti peaksid audiitorid vältima juhtimiskohustuste või volituste enda peale võtmist – seda laadi funktsioonide täitmine peab jääma üksnes auditeeritava üksuse juhtkonna ülesandeks.
23. Audiitorid on kohustatud oma sõltumatust kaitsma ja võimalikke huvide konflikte vältima, keeldudes kingitustest ja teenustasudest, mis võivad nende tegevust mõjutada või mida võidakse käsitada nende sõltumatuse mõjutamisena.
24. Audiitorid peavad vältima igasuguseid suhteid auditeeritava üksuse juhtide, töötajate ja teiste osapooltega, kes võivad mõjutada, kompromiteerida või ohustada nende sõltumatust ja ka sõltumatuna paistmist.
25. Audiitorid ei tohi oma ametipositsiooni erahuvides ära kasutada ning on kohustatud vältima igasuguseid suhteid, millega kaasneb korruptsioonioht või mis võivad seada kahtluse alla nende objektiivsuse ja sõltumatuse.
26. Audiitorid ei tohi kasutada oma ametikohustuste täitmisel saadud informatsiooni isikliku või kellegi teise kasusaamise eesmärgil. Nad ei tohi avalikustada informatsiooni, mis võib anda üksikisikutele või organisatsioonidele teiste ees ebaausaid või põhjendamatuid eeliseid, ega kasutada saadud informatsiooni teiste kahjustamise eesmärgil.

4. peatükk

Ametisaladus

27. Audiitorid ei tohi avaldada neile auditeerimise käigus teatavaks saanud informatsiooni ei suuliselt ega ka kirjalikult kolmandatele osapooltele, välja arvatud juhul, kui selle sätestab kõrgeima kontrolliasutuse põhikiri, protseduurid või vastavad seadused.

5. peatükk

Pädevus

28. Audiitorid on kohustatud kõigil juhtudel professionaalselt käituma ning lähtuma oma töös kutsestandarditest, mis tagavad nende töös vajaliku pädevuse rakendamise ja erapooletuse.
29. Audiitorid ei tohi teha tööd, mille teostamiseks neil puudub vastav pädevus.
30. Audiitorid peavad tundma ja järgima kehtivaid auditeerimis-, raamatupidamis- ja finantsjuhtimisstandardeid, -poliitikaid, -protseduure ja -tavasid. Samuti peavad nad olema hästi kursis auditeeritava üksuse tegevust reguleerivate põhiseaduslike, õiguslike ja institutsionaalsete põhimõtete ja standarditega.

Tööalane enesetäiendamine

31. Audiitorid on kohustatud auditit läbi viies ja selle üle järelevalvet teostades ning raporteid koostades rakendama nõuetekohast ametialast hoolikust.
32. Audiitorid peavad auditeerides rakendama võimalikult kõrge kvaliteediga meetodeid ja tavasid ning nii auditeerimisel kui ka raportite koostamisel järgima üldisi nõudmisi ja üldtunnustatud auditistandardeid.
33. Audiitorid on kohustatud pidevalt täiendama oskusi, mis on vajalikud nende ametialaste kohustuste täitmiseks.

6. Terminoloogia

34. Eetikakoodeksis kasutatud terminite puhul lähtutakse samadest tõlgendustest või definitsioonidest, mida on kasutatud INTOSAI auditistandardite koostamisel.